

จดหมายข่าว

สภากษัตริย์ปกเกล้า

King Prajadhipok's Institute | www.kpi.ac.th

ISSN 0503-2080

ปีที่ 24 ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566

สภากษัตริย์ปกเกล้า วางพานพุ่มเนื่องในวันรัฐธรรมนูญ 2566

.. หน้า 2

เด่นในฉบับ

ศัพท์การเมือง ..
การถวายสัตย์ปฏิญาณ

.. หน้า 2

KPI Focus ..
การร่างรัฐธรรมนูญ (กระบวนการ)

.. หน้า 6

ใต้ฟ้าประชาธิปไตย ..
งานเฉลิมพระเกียรติ “๑๓ ทศวรรษ แผ่นดิน
พระปกเกล้า ผู้พระราชทานรัฐธรรมนูญแก่
ปวงชนชาวไทย”

.. หน้า 11

จดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า

King Prajadhipok's Institute Newsletter

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานของสถาบัน
2. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ทางคณะผู้จัดทำยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข่าวสารที่มีประโยชน์ หรือนำสนใจต่อสาธารณชนและขอสงวนสิทธิ์ในการสรุปย่อ ตัดทอน หรือเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

ความเห็นและทัศนะในแต่ละเรื่องเป็นของผู้เขียน ซึ่งทางคณะผู้จัดทำและสถาบันพระปกเกล้าไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

คณะที่ปรึกษา

นายวิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ
ดร. ถวิลวดี บุรีกุล
นายศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์
นางสาวสุพรรณิ งามวุฒิกุล
นางกาญจนา ศรีปิดตา
ดร. สติธร ธนานิธิโชติ
นางสาวธีรพรรณ ใจมัน
นายภควัต อัจฉริยะปัญญา
นางณัชชาภัทร อมรกุล
นางธนัชฐา สุขะวัฒน์นะ
นางสาวศรัณยู หมั่นทรัพย์

บรรณาธิการ

นายณัฐพงศ์ รอดมี

กองบรรณาธิการ

นางสาววรรรัตน์ ชัยชนะ
นางสาวชยานิษฐ์ ไกรจิราลักษณ์
นางสาวเกษณี ธนการศักดิ์
นางนรารรณ อธิวาสนพงษ์
นางสาวปรารณา ทองรักษ
นายรัชชดลธ์ รัตนวิเชียร

ประสานงานการผลิต

นายฉัตรชัย วิทยานนท์

ที่ตั้งสถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ 120 หมู่ 3 อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 5 (โซนทิศใต้) ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210 โทรศัพท์ 0-2141-9754 โทรสาร 0-2143-8181
www.kpi.ac.th

สถาบันพระปกเกล้าเป็นสถาบันทางวิชาการแห่งชาติซึ่งเป็นนิติบุคคล อยู่ในกำกับดูแลของประธานรัฐสภาเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภาและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่น

พิมพ์ที่ ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด

6 ซอย 1 กาญจนานิกะ 4 แขวงออเงิน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร 10220
โทรศัพท์ 08-1655-8606

สถาบันพระปกเกล้า

วางแผนพุ่มเนื่องในวันรัฐธรรมนูญ 2566

วันที่ 10 ธันวาคม 2566 นายวิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า นำคณะผู้บริหารและพนักงานของสถาบัน วางพานประดับพุ่มดอกไม้ถวายบังคม พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและร่วมพิธีฉลอง

วันพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ณ รัฐสภา เพื่อน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ ที่ทรงมีต่อปวงชนชาวไทย โดย ศาสตราจารย์พิเศษ พรเพชร วิชิตชลชัย ประธานวุฒิสภา เป็นประธานในพิธี

ทั้งนี้ ดร.ถวิลวดี บุรีกุล รองเลขาธิการ พร้อมด้วยคณะผู้บริหารและพนักงานสถาบันพระปกเกล้า ร่วมวางพานพุ่มสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ บริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

โครงการอบรม การจัดสรรงบประมาณ ตามเพศภาวะและการเขียนโครงการ

เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2566 ดร.ถวิลวดี บุรีกุล รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า ได้รับเกียรติให้เป็นวิทยากรอบรมเรื่อง “การจัดสรรงบประมาณตามเพศภาวะและการเขียนโครงการ” (Project Proposal Writing by Gender Responsive Budgeting) ให้กับสมาชิกรุ่นที่ 1 และนักศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตวิทยาลัยของสหพันธ์สมาคมสตรีนักธุรกิจและวิชาชีพแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

โดยมี คุณหญิงฉวีภา วัฒนเวคินอุปถัมภ์ ประธานสหพันธ์และคณะกรรมการอำนวยความสะดวกให้การต้อนรับ ณ เกษร ทาวเวอร์ วิทยากรสามารถทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การเขียนโครงการ การของบประมาณของประเทศ

ภาพข่าว : ThaiPBS

ศัพท์การเมือง ..

การถวายสัตย์ปฏิญาณ

หลายประเทศมีกระบวนการปฏิญาณตนหรือสาบานตนก่อนเข้ารับตำแหน่งที่สำคัญในการบริหารประเทศ เช่น ตำแหน่งประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี เป็นต้น กระบวนการดังกล่าวได้ถูกกำหนดให้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต้องบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของหลายประเทศ

สำหรับสังคมไทยก่อนเปลี่ยนแปลงมาสู่ระบอบประชาธิปไตยมีพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งพระมหากษัตริย์เป็นผู้มีพระราชอำนาจสูงสุด เพื่อให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการดื่มน้ำสาบานว่าจะจงรักภักดีและซื่อตรงต่อพระมหากษัตริย์ แนวคิดดังกล่าวได้ตกทอดสืบต่อมาในสังคมไทยจนกระทั่งปัจจุบันทั้งในแง่ของจารีตประเพณีและความเชื่อทางศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาที่เชื่อมโยงกับการเมืองการปกครองของประเทศมาช้านาน รวมทั้งเป็นที่มาของหลักการ

ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิญาณตนก่อนเข้ารับตำแหน่งของผู้นำอารยประเทศ ซึ่งพัฒนามาจากระบอบประชาธิปไตยและหลักรัฐธรรมนูญนิยม

การถวายสัตย์ปฏิญาณ หมายถึง การแสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ซึ่งทรงเป็นประมุขแห่งราชอาณาจักรไทย ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งองคมนตรี รัฐมนตรี ผู้พิพากษาและตุลาการต้องกระทำก่อนเข้ารับหน้าที่ การถวายสัตย์ปฏิญาณนี้ มีความแตกต่างจากการปฏิญาณตนตรงที่การถวายสัตย์ปฏิญาณต้องกระทำต่อหน้าพระพักตร์ขององค์พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นการเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายสัตย์ปฏิญาณ ในขณะที่การปฏิญาณตนเป็นการกระทำต่อหน้าพระบรมสาทิสลักษณ์ขององค์พระมหากษัตริย์

ที่มา : ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า

ศาสตราจารย์ Victor V. Ramraj มหาวิทยาลัยวิกตอเรีย ประเทศแคนาดา เข้าพบเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

วันที่ 6 ธันวาคม 2566 Prof. Victor V. Ramraj ศาสตราจารย์ด้านกฎหมาย และ Director and Chair in Asia-Pacific. Legal Relations at the Centre for Asia-Pacific Initiatives (CAPI) มหาวิทยาลัยวิกตอเรีย ประเทศแคนาดา เข้าพบ นายวิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า และคณะผู้บริหารของสถาบัน ประกอบด้วย ดร.ชิงชัย หาญเจนลักษณ์ กรรมการสภาสถาบันพระปกเกล้า รศ.ดร.นิยม รัฐอมฤต ที่ปรึกษาด้านการต่างประเทศ นายณัฐพงศ์ รอดมี ผู้ช่วยเลขาธิการ ดร.สตีเฟน ธนาธิโชติ ผู้อำนวยการสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาชาติไทย เพื่อหารือถึงความร่วมมือการพัฒนาหลักสูตรศึกษาระดับปริญญาตรีและการวิจัยร่วมกันระหว่าง 2 หน่วยงาน อาทิ ความร่วมมือในการรับนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยวิกตอเรียมาฝึกปฏิบัติงานกับสถาบันพระปกเกล้า ความร่วมมือจัดการอบรมระยะสั้นด้าน Sustainable Development Goals – SDGs ให้กับนักศึกษาสถาบันพระปกเกล้า ข้าราชการ และผู้สนใจ รวมทั้งการจัดการอบรมระยะสั้นให้กับนักวิชาการ และเยาวชนจากเครือข่ายในภูมิภาคอาเซียน และจากประเทศแคนาดา ร่วมกับสถาบันพระปกเกล้า

ทั้งนี้ สถาบันพระปกเกล้า และ Centre for Asia-Pacific Initiatives (CAPI) แห่งมหาวิทยาลัยวิกตอเรีย ประเทศแคนาดา ได้มีความร่วมมือทางวิชาการร่วมกันนับตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นมา โดยพัฒนาหลักสูตรศึกษาระดับปริญญาตรีด้านการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งสู่ทางเลือกที่สร้างสรรค์ (Conflict Transformation) ร่วมกับสำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล นอกจากนี้ Prof. Victor V. Ramraj ยังได้ให้เกียรติเป็นองค์ปาฐกในการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 24 ประจำปี 2565 และวิทยากรในการสัมมนาและอบรมของสถาบันพระปกเกล้ามาโดยตลอด ความร่วมมือในครั้งนี้ ซึ่งการพูดคุยในครั้งนี้ถือเป็นการสานต่อความร่วมมือในระดับประเทศของสถาบันพระปกเกล้า ที่มุ่งพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันพระปกเกล้าให้ก้าวสู่ความเป็นสากลอย่างต่อเนื่อง

การร่าง รัฐธรรมนูญ (กระบวนการ)

รัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายที่มีลำดับชั้นสูงสุดของรัฐตราขึ้นโดย “ผู้มีอำนาจให้รัฐธรรมนูญ” โดยมีเนื้อหาสำคัญคือการกำหนดคกฏเกณฑ์เกี่ยวกับรูปของรัฐ รูปแบบการปกครอง โครงสร้างรัฐและสถาบันทางการเมืองรวมถึงกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐาน ในฐานะกฎหมายสูงสุดรัฐธรรมนูญจึงเป็นที่มาของอำนาจทั้งหลายภายในรัฐ โดยที่กฎหมายใดก็ตามจะไม่สามารถขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ การจะแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะกระทำได้ยากกว่ากฎหมายลายลักษณ์อื่นๆ ทว่าในบางรัฐที่การเมืองมีความผันผวนจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ รูปแบบการปกครอง หรือเปลี่ยนรัฐบาลด้วยวิธีการนอกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญอย่างการรัฐประหาร หรือในกรณีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญอันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน ก็อาจจะนำมาสู่การล้มเลิกรัฐธรรมนูญที่บังคับใช้อยู่เดิม และสถาปนารัฐธรรมนูญอันจัดวางระเบียบชุดใหม่ขึ้นทดแทน

ในกรณีของประเทศไทยที่มีรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2560 นับเป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 20 ที่มีการบังคับใช้ภายในช่วงเวลาเพียง 80 กว่าปี หลังจากได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความผันผวนและขาดเสถียรภาพของระบบการเมืองในระยะยาว การรัฐประหารที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรือการปรับเปลี่ยนแก้ไขรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องกับเงื่อนไขทางสังคมหรือเจตนารมณ์ของประชาชนภายหลังจากที่ผ่านวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ ดังเช่น รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ที่นับเป็นผลผลิตสืบเนื่องมาจากเจตนารมณ์การเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมือง ในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 จนนำมาสู่กระแสของการปฏิรูปการเมือง ฉะนั้นแล้ว การให้ความสนใจต่อประเด็นการร่างรัฐธรรมนูญ นอกจากจะคำนึงถึงกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นขั้นตอนกระบวนการทางเทคนิควิธีแล้ว ก็มิอาจหลีกเลี่ยงที่จะต้องพิจารณาถึงบริบทหรือบรรยากาศทางการเมืองในแต่ละช่วงเวลาที่มีส่วนสำคัญและส่งผลกระทบต่อกระบวนการร่างและได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญด้วย

ที่มา : ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า

อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญกำเนิดขึ้นโดยอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญ (Pouvoir Constituant) ของผู้มีอำนาจให้รัฐธรรมนูญ โดยที่อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญเป็นอำนาจแรกเริ่ม (Pouvoir Initial) ถือว่าก่อนหน้าอำนาจนี้จะเกิดขึ้น ไม่มีอำนาจอื่นใดทั้งในทางกฎหมายและในทางข้อเท็จจริงดำรงอยู่ก่อน อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญเกิดขึ้นเมื่อผู้ทรงอำนาจได้แสดงเจตจำนงให้มีรัฐธรรมนูญขึ้น โดยอาจเกิดขึ้นทั้งในกรณีการเกิดขึ้นของรัฐใหม่ที่เกิดจากการประกาศอิสรภาพจากเจ้าอาณานิคม การแยกดินแดน หรือในกรณีของการรวมตัวกันของหลายๆ รัฐเพื่อร่วมกันก่อตั้งชุมชนทางการเมืองหรืออาจเป็นสภาวะปราศจากรัฐธรรมนูญที่เกิดจากการกระทำของบุคคล เช่น การปฏิวัติ การรัฐประหาร เป็นต้น โดยที่ในกรณีหลังนี้อำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญจะปรากฏตัวขึ้นและรื้อถอนทำลายระบอบการเมืองและระบบกฎหมายที่ดำรงอยู่ ทำให้เกิดสภาวะปลอดจากกฎหมายและรัฐธรรมนูญ และอำนาจดังกล่าวจะก่อตั้งระบอบการเมืองและระบบกฎหมายผ่านการตรารัฐธรรมนูญฉบับใหม่

เมื่ออำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญเกิดขึ้นจากเจตจำนงของผู้มีอำนาจให้รัฐธรรมนูญ จึงอาจจัดแบ่งรัฐธรรมนูญตามวิธีการได้มาที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. การให้รัฐธรรมนูญโดยประมุขของรัฐ ซึ่งพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้พิจารณาเห็นแล้วว่าควรจำกัดอำนาจของพระองค์เองลง จึงได้พระราชทานอำนาจบางประการแก่ราษฎรให้สามารถปกครองตนเองได้ในระดับหนึ่ง รัฐธรรมนูญในลักษณะนี้

ยังคงสงวนอำนาจส่วนมากไว้ที่ประมุขของรัฐ โดยสิ่งใดที่ไม่ปรากฏในรัฐธรรมนูญยังถือว่าเป็นอำนาจของประมุขของรัฐอยู่ แต่อย่างไรก็ตามอาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมในเวลาต่อมา

2. การให้รัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นจากการตกลงระหว่างประมุขของรัฐกับราษฎร โดยในกรณีมักเกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิวัติและเมื่อฝ่ายปฏิวัติยึดอำนาจได้สำเร็จ ได้มีการประนีประนอมและร้องขอให้ประมุขของรัฐยังคงดำรงตำแหน่งต่อไป แต่การใช้อำนาจต้องถูกจำกัดตามเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญ
3. การให้รัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นโดยคณะรัฐประหาร เมื่อคณะรัฐประหารยึดอำนาจได้สำเร็จยอมถือเป็นรัฐราชาธิปไตยมีอำนาจในการให้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อวางกฎเกณฑ์การปกครองตามที่ตนต้องการเป็นสำคัญ
4. การให้รัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นโดยราษฎรฝ่ายเดียวเป็นผู้ให้รัฐธรรมนูญ ซึ่งในกรณีนี้เกิดขึ้นเมื่อประชาชนเป็นผู้กระทำการปฏิวัติและเปลี่ยนแปลงการปกครองได้สำเร็จ ประชาชนเป็นผู้ทรงอำนาจอธิปไตย โดยปกติจะมีการให้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวไว้ก่อนแล้ว จึงมีการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับถาวรต่อไป ในกรณีของรัฐขนาดเล็กอาจมีการประชุมราษฎรเพื่อลงมติว่าจะมีรัฐธรรมนูญในรูปแบบใด ขณะที่รัฐขนาดใหญ่อาจมีการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ดังกล่าว

การร่างรัฐธรรมนูญในฐานะเทคนิควิธี

เมื่อมีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองหรือการรัฐประหารล้มอำนาจรัฐบาล คณะรัฐประหารซึ่งเป็นรัฐอธิปไตยจะล้มเลิกรัฐธรรมนูญที่บังคับใช้อยู่และโดยทั่วไปจะได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ภายหลังจากนั้นจึงกำหนดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้น ซึ่งข้อกำหนดนี้อาจถูกบัญญัติไว้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวก็ได้ หรือในกรณีที่สังคมเห็นพ้องต้องกันที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญที่บังคับใช้อยู่ โดยจัดให้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นแทนนั้น ก็จะได้มีการจัดตั้งหรือกำหนดอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรในการจัดทำรัฐธรรมนูญ โดยรูปแบบองค์กรจัดทำรัฐธรรมนูญแบ่งออกเป็น

1. สถานิติบัญญัติ เป็นองค์กรซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญให้อำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมาย ตามปกติแล้วสถานิติบัญญัติมิได้มีหน้าที่ในการจัดทำรัฐธรรมนูญ แต่ในกรณีที่รัฐธรรมนูญได้มอบอำนาจให้ สถานิติบัญญัติก็จะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำรัฐธรรมนูญ แต่ไม่สามารถที่จะใช้อำนาจไปในทางที่ขัดกับรัฐธรรมนูญเดิมได้ ทั้งนี้ สถานิติบัญญัติอาจมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อร่างรัฐธรรมนูญก็ได้ และเมื่อจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับถาวรแล้วเสร็จก็จะมีประกาศใช้อันเป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเก่า
2. สภาร่างรัฐธรรมนูญ คือผู้แทนที่ถูกเลือกเข้าไปทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญเป็นการเฉพาะ โดยเมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ จะมีการประกาศใช้ หรือในกรณีที่กำหนดให้ประชาชนได้ออกเสียงประชามติ หากเสียงประชามติเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญนั้นก็จะมีผลบังคับใช้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวร แต่หากร่างดังกล่าวไม่ผ่านความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญก็จะตกไปและนำมาสู่การเลือกสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญชุดใหม่ขึ้นมาทำหน้าที่แทน

ในการเลือกตั้งหรือคัดเลือกบุคคลผู้ที่จะเข้ามามีส่วนในองค์กรจัดทำรัฐธรรมนูญนั้น ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางการเมืองเป็นตัวกำหนดที่สำคัญ โดยทั่วไปมักให้มีที่มาจากบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนของภาคส่วนที่หลากหลาย เพื่อให้กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญมีความชอบธรรมในแง่ของแหล่งที่มา โดยอาจกำหนดให้มีตัวแทนมาจากภาคการเมือง ข้าราชการ นักวิชาการ ตลอดจนตัวแทนของประชาชนในแต่ละพื้นที่หรือสาขาอาชีพ การจัดตั้งองค์กรในรูปของคณะกรรมการขึ้นมาจะกำหนดให้มีผู้ทำหน้าที่เป็นประธานคนหนึ่งมีอำนาจหน้าที่กำกับควบคุมกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามระเบียบและขั้นตอน

ภายหลังจากที่ได้มีการกำหนดหลักการและเป้าหมายของรัฐธรรมนูญที่จะร่างขึ้นแล้ว ซึ่งอาจมีการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วย จากนั้นจึงนำมาสู่ขั้นตอนของการยกร่างรัฐธรรมนูญ (Drafting) โดยขั้นตอนดังกล่าวถือเป็นการทำงานทางวิชาการ องค์กรประกอบของคณะกรรมการยกร่างจึงมักประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายมหาชน ผู้ที่ทำหน้าที่คณะกรรมการยกร่างนี้ไม่ควรเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและไม่ควรมีจำนวนที่มากจนเกินไป ซึ่งจะส่งผลทำให้การถกเถียงหาข้อยุติได้ยากและกระบวนการยกร่างกินเวลานานจนเกินไป

เมื่อผ่านการยกร่างแล้วจะเข้าสู่ขั้นตอนของการให้ความเห็นและข้อสังเกตในร่างรัฐธรรมนูญ (Deliberation) โดยเป็นขั้นตอนที่พิจารณาว่าบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญมีความถูกต้องและเหมาะสมทั้งในด้านถ้อยคำและเจตนารมณ์ เพื่อจะได้นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญให้มีความสมบูรณ์ก่อนที่จะมีการให้ความเห็นชอบ ในขั้นตอนของการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นอยู่กับการกำหนดของผู้มีอำนาจให้รัฐธรรมนูญ โดยอาจจัดให้ประชาชนได้ใช้อำนาจทางตรงด้วยการออกเสียง

ประชามติ หรืออาจเป็นการใช้อำนาจโดยอ้อมด้วยการลงมติของผู้แทนที่มีอำนาจในสภาร่างรัฐธรรมนูญหรือบางกรณีอาจกำหนดให้สภานิติบัญญัติเป็นผู้ให้ความเห็นชอบ

ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแทบทุกฉบับจะถูกร่างขึ้นด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้เป็นรัฐธรรมนูญที่มีความมั่นคงถาวรในฐานกฎหมายสูงสุดของรัฐ ทว่าในความเป็นจริงกลับพบว่าสุขภาพและอายุขัยของรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางการเมืองในแต่ละช่วงขณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบรรยากาศที่การเมืองมีความผันผวนขัดแย้งจนกระทั่งนำไปสู่การรัฐประหาร รัฐธรรมนูญถูกล้มเลิกและแทนที่ด้วยรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในแง่นี้จึงหนีไม่พ้นที่อาจถูกมองว่ารัฐธรรมนูญเองก็ตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของผู้มีอำนาจ ที่สามารถกำหนดทิศทางเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ นับตั้งแต่ขั้นตอนของการออกแบบกฎเกณฑ์ในการยกร่าง การได้มาซึ่งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ กระบวนการพิจารณาและการให้ความเห็นชอบการแก้ไขเพิ่มเติมไปจนถึงการประกาศใช้ และแม้ว่ารัฐธรรมนูญทุกฉบับจะเปิดทางให้มีการสามารถแก้ไขหรือเพิ่มบทบัญญัติต่างๆ ได้ ทว่าในปฏิบัติแล้วในรัฐธรรมนูญหลายฉบับได้จัดวางเงื่อนไขที่ทำให้การจะแก้ไขหรือเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่ว่าโดยจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) หรือจากประชาชนต่างเป็นไปได้ค่อนข้างยาก ดังเช่นในการที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดผู้มีสิทธิเสนอขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ 4 ช่องทาง คือ

1. คณะรัฐมนตรี
2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5
3. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ร่วมกับสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของทั้งสองสภา หรือ
4. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน เมื่อผ่านการยื่นเสนอแล้ว

ร่างแก้ไขหรือเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องผ่านที่ประชุมของรัฐสภา รวม 3 วาระด้วยกัน ประกอบด้วย วาระที่ 1 ขึ้นรับหลักการที่ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ร่วมกับสมาชิกวุฒิสภา (สว.) รับหลักการไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของทั้งสองสภาและในจำนวนนี้ต้องประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ทั้งหมด ในวาระที่ 2 ขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราที่ถือหลักเสียงข้างมากของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และในวาระที่ 3 ซึ่งเป็นวาระสุดท้าย ร่างรัฐธรรมนูญต้องได้รับความเห็นชอบด้วยจำนวนเสียงไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และในจำนวนนี้ต้องประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ทั้งหมด หลังจากผ่านทั้ง 3 วาระแล้ว ในรัฐธรรมนูญหมวดว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ใน มาตรา 256 (7) ได้กำหนดให้รอไว้ 15 วัน นายกรัฐมนตรีจึงเป็นผู้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ โดยให้ใช้ข้อความบทบัญญัติใน มาตรา 81 ที่ว่าด้วยการตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ทั้งนี้ หากในกรณีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมใน หมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หรือ หมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม มาตรา 256 (7) ให้มีการจัดออกเสียงประชามติก่อนตาม มาตรา 256 (8) และใน มาตรา 256 (9) ยังเปิดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) สมาชิกวุฒิสภา (สว.) หรือสมาชิกของทั้งสองสภา รวมกันไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 สามารถเข้าชื่อเสนอต่อประธานสภาแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในกรณีที่เห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้นขัดต่อ มาตรา 255 อันเป็นเรื่องที่กระทบต่อรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ

อัครราชทูตญี่ปุ่น ประจำประเทศไทย บรรยายพิเศษในหลักสูตร ของสถาบันพระปกเกล้า

เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2566 Mr. Akima Umezawa อัครราชทูต (ฝ่ายการเมือง) สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น ประจำประเทศไทย ให้เกียรติเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ ในหัวข้อ “Japanese Perspectives and Relationship on Thailand and ASEAN” แก่นักศึกษาหลักสูตรไทยกับประชาคมอาเซียนในเศรษฐกิจการเมืองโลก รุ่นที่ 12 (TAG 12) และนักศึกษาหลักสูตรผู้นำยุคใหม่ในระบอบประชาธิปไตย รุ่นที่ 13 (ปนป.13) ซึ่งได้บรรยายถึงมุมมองและความสัมพันธ์ของญี่ปุ่นต่อไทยและอาเซียน โดยในปี 2566 ถือเป็นปีที่สำคัญที่ประเทศญี่ปุ่นได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทยครบรอบ 136 ปี และเป็นปีทองครบรอบ 50 ปี แห่งมิตรภาพและความร่วมมือระหว่างประเทศญี่ปุ่นและประชาคมอาเซียน (ASEAN-Japan) การดำเนินนโยบายทางการทูตของประเทศญี่ปุ่นต่อประเทศสมาชิกในอาเซียนช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ล้นสุดลงเป็นไปในวิถีทางที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพและสันติสุขในภูมิภาคเป็นหลัก

โดยญี่ปุ่นยึดมั่นในหลักการไม่พึ่งพาการใช้กำลังทหาร และใช้การดำเนินนโยบายทางการทูตอย่างจริงจัง (heart-to-heart diplomacy) การพัฒนาความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจไปพร้อมกัน (hand-in-hand development) และการส่งเสริมร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อนำไปสู่การเติบโตไปด้วยกัน (shoulder-to-shoulder cooperation)

งานเฉลิมพระเกียรติ

๑๓ ทศวรรษ แผ่นดินพระปกเกล้า

ผู้พระราชทานรัฐธรรมนูญแก่ปวงชนชาวไทย

ในวาระ 130 ปี พระบรมราชสมภพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกฯ พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เวียนมาบรรจบอีกครั้งในวันที่ 8 พฤศจิกายนที่ผ่านมา และในวาระ 91 ปีที่เรามีรัฐธรรมนูญฉบับแรก สถาบันพระปกเกล้าจึงได้จัดงาน “๑๓ ทศวรรษ แผ่นดินพระปกเกล้า ผู้พระราชทานรัฐธรรมนูญแก่ปวงชนชาวไทย” ขึ้นเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2566 พิพิธภัณฑสถานพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สถาบันพระปกเกล้า จัดงานเฉลิมพระเกียรติ “๑๓ ทศวรรษ แผ่นดินพระปกเกล้า ผู้พระราชทานรัฐธรรมนูญแก่ปวงชนชาวไทย” ระหว่างวันที่ 7 - 10 ธันวาคม 2566 เวลา 15.00 - 20.30 นาฬิกา ณ พิพิธภัณฑสถานพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งกิจกรรมเริ่มต้นด้วย การเสวนาวิชาการ เรื่อง “นาฏกรรม มหรสพสมโภชในงานฉลองรัฐธรรมนูญ” โดยได้รับเกียรติ

จากศิลปินแห่งชาติและวิทยากร ได้แก่ อาจารย์ธัญญา พวงประยงค์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย-ละคร) พ.ศ. 2564 อาจารย์ไพฑูรย์ เข้มแข็ง ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย-โขน ละคร) พ.ศ. 2564 ผศ.ดร.มณีนสา วศินารมณห์ หัวหน้าสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และ ดร.เฉลิมศักดิ์ เย็นสำราญ ข้าราชการบำนาญ สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ต่อด้วยพิธีเปิดงาน โดยได้รับเกียรติจาก นายวิทวัส ชัยภาคภูมิ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า เป็นประธานกล่าวเปิดงาน

ทั้งนี้ ภายในงานครั้งนี้มีการแสดงมหรสพ โขน ละคร ดนตรีไทย ดนตรีสากล ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย งานเสวนาและบรรยายพิเศษที่น่าสนใจ และนิทรรศการ พิธีพระราชทานรัฐธรรมนูญ

สถาบันพระปกเกล้า ร่วมจัดนิทรรศการ งานวันฉลองรัฐธรรมนูญ ประจำปี 2566

เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2566 นายวิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า พร้อมด้วยคณะผู้บริหารและพนักงานสถาบันพระปกเกล้า ร่วมจัดนิทรรศการให้ความรู้ในงานวันฉลองรัฐธรรมนูญ ประจำปี 2566 ณ ลานประชาชน รัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า ซึ่งภายในงานประกอบด้วยกิจกรรมให้ความรู้และความบันเทิงมากมาย อาทิ กิจกรรมพบปะพูดคุยกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สมาชิกวุฒิสภา กิจกรรมการมอบรางวัลการประกวดภาพถ่ายและภาพวาด กิจกรรมการแสดงดนตรี ฯลฯ ทั้งนี้ ในโอกาสนี้เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้าได้มอบของที่ระลึกเนื่องในโอกาสเทศกาลปีใหม่ที่กำลังมาถึงให้แก่ผู้อำนวยการวิทยุโทรทัศน์รัฐสภาและทีมงาน ในฐานะภาคีเครือข่ายในการเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณะร่วมกัน

สถาบันพระปกเกล้า

120 หมู่ 3 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
โทรศัพท์ 0-2141-9754 โทรสาร 0-2143-8186

ชำระค่าบริการเป็นเงินเชื่อ
ใบอนุญาตที่ 23/2553
ปณฝ.ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ

เหตุที่ขัดข้องนำจ่ายผู้รับไม่ได้

- 1. จ่าหน้าไม่ชัดเจน
- 2. ไม่มีเลขที่บ้านตามจ่าหน้า
- 3. ไม่ยอมรับ
- 4. ไม่มีผู้รับตามจ่าหน้า
- 5. ไม่มารับภายในกำหนด
- 6. เลิกกิจการ
- 7. ย้าย ไม่ทราบที่อยู่ใหม่
- 8. อื่นๆ

ลงชื่อ .....

หากท่านใดสนใจรับจดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า กรุณาแจ้งชื่อ นามสกุล ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ มาตามที่อยู่ด้านบนนี้หรือ E-mail : kpi_newsletter@kpi.ac.th และ Facebook : สถาบันพระปกเกล้า